Programma najaar 93

KUNST IN ZICHT

Lezingen
Excursies
Wandelingen

Beeldende Kunst
Architectuur
Archeologie
Historie
Steden

Stichting Kunst in Zicht
Postbus 1181
9701 BD Groningen
Postgiro 4970581
Bank ABN/AMRO Groningen
Gironr. bank 802394
Rek.nr. 57.14.89.958

Administratie:
Centrum voor Amateurkunst
Noorderbuitensingel 11
9717 KK Groningen
tel 050-719600
Het bureau is geopend op maandag-, dinsdag- en donderdagmorgen van 9.30 tot 13.00 uur
Buiten kantooruren tel. 050-254485 (Dineke de Vries) tot 16.00 uur

Inschrijving:
Athena's Boekhandel
Oude Kijk in 't Jatstraat 42
9712 EL Groningen
tel 050-125593

Zondagmiddaglezingen:
Centrum Beeldende Kunst (Cultuurcentrum De Oosterpoort)
Trompsingel 27
9724 CW Groningen
tel 050-680160

Kunst in Zicht is aangesloten bij de Algemene Groningen Informatie (AGI). In de hele provincie staan bij alle Openbare Bibliotheken en VVV's terminals, waar informatie over het programma van de stichting opgeroepen kan worden onder het nummer *786#.

De activiteiten van de Stichting Kunst in Zicht worden mede mogelijk gemaakt door Athena's Boekhandel, Groningen.

PROGRAMMA OVERZICHT

KUNST IN ZICHT

SEPTEMBER - DECEMBER 1993

Groningen, juli 1993

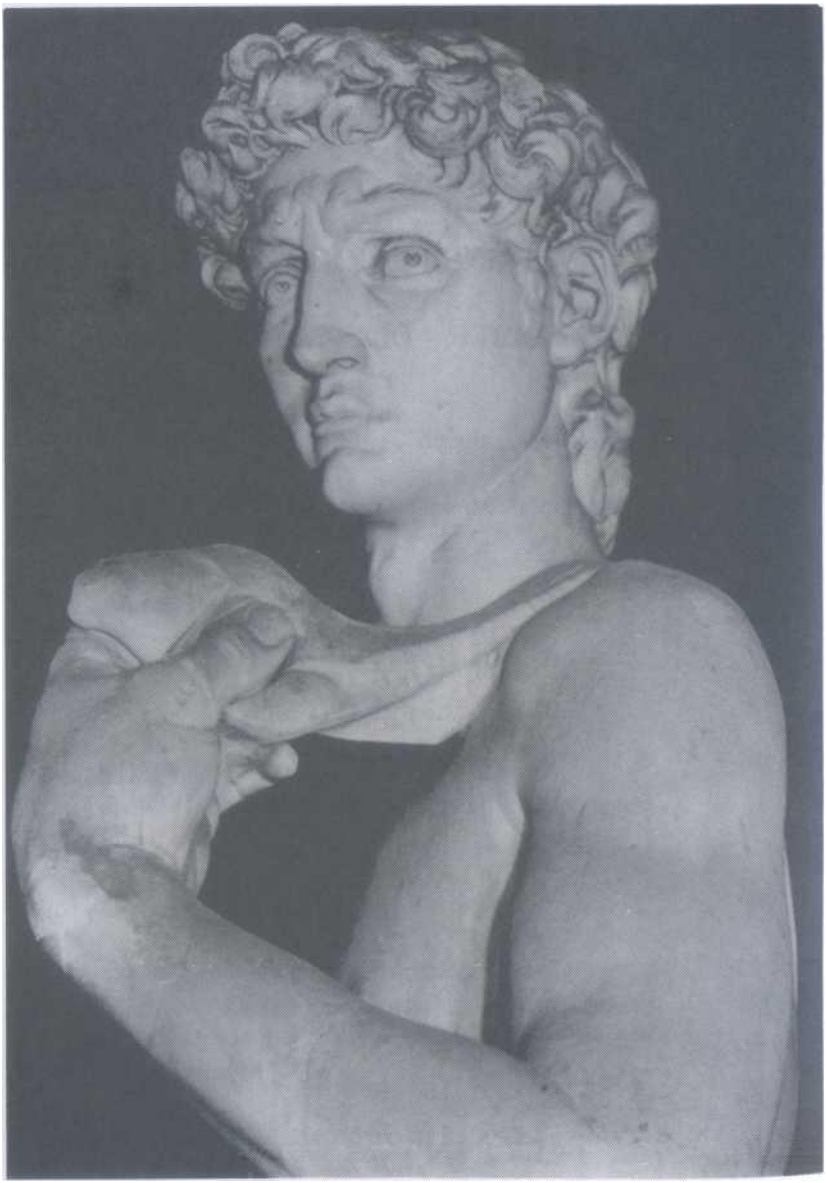

Inhoud

I Het nieuwe najaarsprogramma 6

II Zondagmiddaglezingen 8

1.	De Ploeg	lezingen	10
2.	Kunst in de kerk	lezing	11
3.	De Ploeg	stadswandeling	12
4.	Rome	lezingen	13
5.	Wenen - Praag	lezingen	14
6.	Kerken in Groningen	stadswandeling	15
7.	Hofjes	stadswandeling	16
8.	Nieuwbouw in Groningen	lezingen	17
9.	Swinging Paintings	lezingen	18
10.	Korenbeurs en Graanhandel	stadswandeling	19
11.	Pop Art	lezingen	20
12.	Koppen kijken	lezingen	21
13.	Van Os-lezing	lezing	23
14.	Rafael en Michelangelo	lezingen	24
15.	Expressionisme II	lezingen	25
16.	Haagse School	lezingen	26
17.	Bremen	excursie	27
18.	Geboortescènes	kerstlezing	28
19.	Kunstgeschiedenis	cursus	29

III Inschrijfformulier 33

HET NIEUWE NAJAARSPROGRAMMA

Voor u ligt het programmaboekje van de Stichting **Kunst in Zicht** voor het najaar 1993. Het nieuwe seizoen start met een gevarieerd aanbod van lezingen, stadswandelingen en excursies op het gebied van beeldende kunst, architectuur, archeologie en toegepaste kunst. Bij de samenstelling van het programma is rekening gehouden met de wensen en suggesties, die de donateurs in een enquête kenbaar hebben gemaakt.

Het cursusjaar wordt geopend met twee lezingen en een stadswandeling over **De Ploeg,** de Groningse kunstenaarsvereniging die in het najaar haar 75-jarig bestaan herdenkt met een aantal tentoonstellingen. Zoals gebruikelijk zullen enkele avonden voorafgaand aan de herfstvakantie worden gewijd aan belangrijke culturele centra in Europa. Dit najaar zijn dat **Rome, Wenen** en **Praag.** Stadswandelingen zijn inmiddels een vertrouwd onderdeel in het programma. Aan de wandelingen langs **hofjes** en **kerken** wordt een nieuwe toegevoegd. Daarbij zal een bezoek worden gebracht aan onder andere de **Korenbeurs** en enkele **pakhuizen.** Om tegemoet te komen aan de vraag naar dagtochten wordt in december een excursie naar **Bremen** georganiseerd, waar onder andere het museum Weserburg zal worden bezocht. Tijdige opgave is zeer gewenst.

In maart 1993 startte **Kunst in Zicht** met twee **cursussen** kunstgeschiedenis **overdag,** die een overzicht gaven vanaf de Klassieke Oudheid tot aan de Tweede Wereldoorlog. Op veler verzoek wordt dit overzicht in het najaar voortgezet met een cursus over kunst uit de **periode van 1945 tot nu.**

Tenslotte prijst **Kunst in Zicht** zich gelukkig opnieuw **Prof. dr. H.W. van Os, directeur van het Rijksmuseum,** bereid te hebben gevonden een lezing te houden in Groningen. Deze is getiteld **'De Achtergronden van Museumschatten'** en zal plaatsvinden op vrijdag 12 november in het Academiegebouw.

Doelstelling

De Stichting **Kunst in Zicht** legt zich toe op het verbreiden van kennis over beeldende kunst, architectuur en archeologie om de ontwikkeling van artistieke belangstelling bij zoveel mogelijk mensen aan te moedigen. Daartoe organiseert **Kunst in Zicht** lezingen, wandelingen en excursies, waarin zowel historische als actuele onderwerpen op het gebied van beeldende kunst, architectuur en archeologie aan de orde komen en aandacht wordt besteed aan lopende tentoonstellingen.

Alle lezingen, wandelingen en excursies worden gegeven door deskundige docenten, voor het merendeel kunsthistorici, historici en archeologen Bij ieder programmaonderdeel ontvangt de deelnemer schriftelijke informatie en literatuurverwijzingen. De lezingen worden geïllustreerd met dia's.

Bestuur: Dhr. dr. J.L. de Jong, voorzitter
Mw. drs. J.G.M. Schoenmaker, secretaris
Dhr. A.D. Kamsma, penningmeester
Mw. drs. R.C.S. ten Bruggencate Mw.
drs. E.H. Keuper Mw. drs. L.A. de
Vries Mw. drs. E.J. Janssens

Inschrijving

Inschrijving voor lezingen, stadswandelingen en excursies kan op drie manieren geschieden:

schriftelijk via het inschrijfformulier en storting van het verschuldigde bedrag onder vermelding van het volgnummer van het programmaonderdeel op gironummer **4970581** of bankrekeningnummer **57.14.89.958** ten name van de Stichting **Kunst in Zicht,** Groningen, tot uiterlijk 14 dagen voor aanvang van de cursus. persoonlijk door aanmelding en betaling bij Athena's Boekhandel, Oude Kijk in 't Jatstraat 42 in Groningen.

rechtstreeks aan de zaal (lezingen) en bij de Martinitoren, Jozefkerk en Korenbeurs (stadswandelingen)

Voorwaarden

Wanneer een lezing door omstandigheden niet kan doorgaan, krijgen de deelnemers hiervan bericht in de week voor de geplande aanvangsdatum. Het reeds betaalde bedrag wordt uiteraard teruggestort. Afzeggen door deelnemers kan tot 21 dagen voor aanvang van het programma-onderdeel. Het reeds betaalde geld wordt terugbetaaid onder aftrek van 30% administratiekosten. Nadien is geen restitutie meer mogelijk.

Voordelen van het donateurschap

De donateurs van de Stichting **Kunst in Zicht** hebben een streepje voor. Ieder jaar wordt er een speciale donateursavond georganiseerd die zij **gratis** kunnen bezoeken. Daarnaast ontvangen zij automatisch het halfjaarlijks programma, drie tot vier keer per jaar de architectuuragenda en eventuele aanvullende informatie over de activiteiten van **Kunst in Zicht.** Voorts krijgen donateurs kortingen van 10% op de prijzen van lezingen, stadswandelingen en excursies.

Voor minimaal fl. 25,— per cursusjaar steunt u de activiteiten van **Kunst in Zicht.** Voor (echt)paren geldt een minimumtarief van fl. 40,— per jaar. U kunt dit bedrag overmaken op gironummer **4970581** of bankrekeningnummer **57.14.89.958** ten name van de Stichting **Kunst in Zicht,** Groningen onder vermelding van 'donateur KIZ'.

Kortingen

Houders van een Pas 654-, CJP-ers en studenten ontvangen eveneens een korting van 10% op de vermelde prijzen.

Lezingen en excursies op bestelling

Kunst in Zicht 'verkoopt' lezingen, wandelingen en excursies. In het docentenbestand van **Kunst in Zicht** zijn meer dan 100 docenten opgenomen. Zij zijn gespecialiseerd op zeer diverse terreinen. Dat betekent dat het aantal onderwerpen, dat aangeboden kan worden, vrijwel onbeperkt is. Behalve lezingen, wandelingen en excursies kunnen cursussen van iedere gewenste lengte, over ieder gewenst onderwerp, op maat worden afgeleverd.

II. ZONDAGMIDDAGLEZINGEN

Naast haar eigen vaste programma organiseert **Kunst in Zicht** lezingen in samenwerking met het Centrum Beeldende Kunst. Deze zogenaamde zondagmiddaglezingen hebben betrekking op tentoonstellingen die in het Centrum Beeldende Kunst te zien zijn. Zij vinden plaats in het Tablinum van het Centrum Beeldende Kunst, De Oosterpoort, Trompsingel 27.
In de maanden september tot en met december 1993 staan in elk geval de volgende zondagmiddaglezingen op het programma:

Kleikunst in de Benelux
spreker: drs. J.H. Langmuur
zondag 26 september

Erwin Olaf over zijn eigen werk
spreker: Erwin Olaf
zondag 31 oktober

De lezingen beginnen om 15.30 uur, duren ongeveer 45 minuten en worden gevolgd door een rondleiding. De toegangsprijs bedraagt fl. 5,— per lezing. Donateurs van **Kunst in Zicht** betalen slechts fl. 4,—. Voor nadere gegevens kunt u De Agenda van de Schouwburg en De Oosterpoort raadplegen of de Gezinsbode.

COLOFON

Vormgeving: Frank de Vries
Samenstelling inhoud: Carolien ten Bruggencate, Nanny Faber
Ontwerp omslag: Jeroen Bolkema. Drukkerij Helpman

1. Lezingen

DE PLOEG

data:	dinsdag 21, 28 september
tijd:	19.30 - 21.30 uur
kosten:	fl. 25,—
spreker:	drs. Carolien ten Bruggencate
plaats:	Tablinum, Centrum Beeldende Kunst, De Oosterpoort, Trompsingel 27
opgave:	Athena's Boekhandel, O. Kijk in't Jatstraat 42

Dit jaar is het 75 jaar geleden dat in Groningen de kunstenaarsvereniging 'De Ploeg' werd opgericht met het doel 'het onontgonnen terrein van de Groninger kunstwereld te gaan bewerken'. Hoewel De Ploeg vooral bekend is geworden om haar schilderkunst, waren ook architecten, schrijvers, musici en poppenspelers lid. Het werk van de leden was uiteenlopend van aard en niet uitsluitend expressionistisch, zoals dikwijls gedacht wordt. Na driekwart eeuw is De Ploeg nog springlevend. Op dit moment telt de kunstenaarskring circa 50 leden, die zeer uiteenlopend werk maken. Hun werk is te zien in een grote tentoonstelling in het Centrum Beeldende Kunst (Cultuurcentrum De Oosterpoort) van 14 september tot en met 24 oktober.

De eerste avond zal gewijd zijn aan de kunst van Ploegleden uit de periode 1918-1940. Hierbij zal werk van onder andere Jan Wiegers, Johan Dijkstra, Jan Altink, George Martens en Hendrik Werkman de revue passeren. Op de

tweede avond wordt de draad opgepakt na de Tweede Wereldoorlog. Dan zal werk worden getoond worden van kunstenaars als Jannes de Vries, Jan van der Baan en Marten Klompien.

Carolien ten Bruggencate is kunsthistoricus en schrijver van het boek 'De Ploeg 75 jaar'.

2. Lezing

KUNST IN DE KERK

datum: woensdag 22 september
tijd: 19.30 - 21.30 uur
kosten: fl. 12,50
spreker: dr. Jan de Jong
plaats: Tablinum,
Centrum Beeldende Kunst,
De Oosterpoort, Trompsingel 27 opgave:
Athena's Boekhandel,
O. Kijk in 't Jatstraat 42

Op 31 oktober 1517 spijkerde de theoloog Maarten Luther een blad met 95 bezwaren tegen de leerstellingen en wantoestanden binnen de Rooms-Ka- tholieke Kerk aan de deur van de slotkapel in Wittenberg. Hiermee luidde hij ongewild een periode in van onrust op religieus en vervolgens politiek gebied, die leidde tot opstanden, oorlogen en vervolgingen. Na meer dan honderd jaar van heftige strijd werd in 1648 de Vrede van Westfalen gesloten, die West-Europa verdeelde in een Rooms-Katholiek en verschillende Protestantse gebieden. Onder druk van de religieuze strijd werden zowel de Katholieken als de Protestanten gedwongen tot nadenken over de rol en de betekenis van kunst in de Kerk. Kon kunst op religieus gebied eigenlijk wel een rol spelen? En zo ja, hoe moest die kunst er dan uitzien en welk doel moest zij dienen?

In deze lezing zal de weerslag worden besproken van de veranderende religieuze opvattingen in de zestiende eeuw op

de (opvattingen over) kunst in zowel het Rooms-Katholieke als het Protestantse kamp. Deze lezing is voor iedereen toegankelijk, maar sluit ook aan bij de cursus Visuele Kunsten van de Open Universiteit.

Jan de Jong is als universitair docent voor Italiaanse kunst (1400 - 1800) werkzaam aan het Instituut voor Kunsten Architectuurgeschiedenis in Groningen.

3. Stadswandeling

DE PLOEG

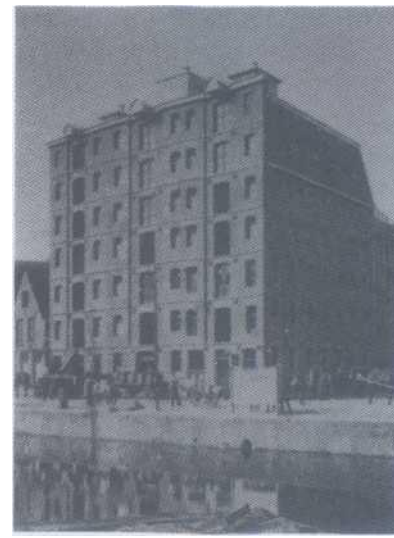

datum:	zondag 26 september
tijd:	14.00 uur
kosten:	fl. 12,50
spreker:	Zwanet van Dijken
plaats:	Martinitoren
opgave:	Athena's Boekhandel, O. Kijk in 't Jatstraat 42 **maximum aantal** **deelnemers: 20**

Dit jaar wordt het feit herdacht dat 75 jaar geleden een aantal jonge schilders in Groningen de kunstenaarskring 'De Ploeg' oprichtte.

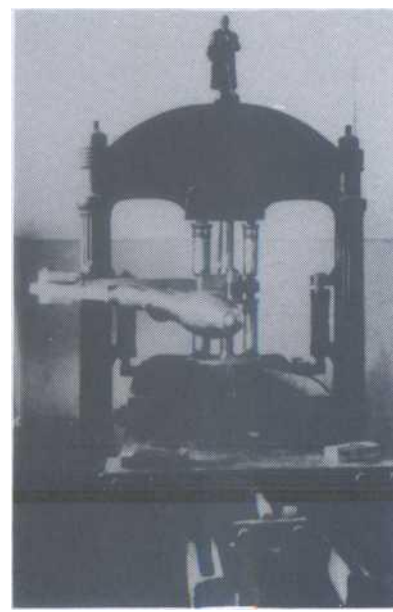

In een aantal tentoonstellingen wordt het werk en de geschiedenis van deze kunstenaarsgroep belicht. Kunst in Zicht organiseert in aansluiting hierop een wandeling langs allerlei plekken in de stad die een rol hebben gespeeld voor De Ploeg.

Zo voert de route langs het pakhuis van de drukker Hendrik Werkman, waar Ploegleden exposeerden in de 'Rode Hel', een felrood geschilderde ruimte op de eerste verdieping. Verder zullen we onder meer de glas-in-loodramen van Johan Dijkstra in de aula van het Academiegebouw bekijken.

Zwanet van Dijken studeert Duits in Groningen en is een ervaren stadsgids.

4. Lezingen

ROME, DE EEUWIGE STAD

data: woensdag 29 september, 6, 13 oktober
tijd: 20.30 - 22.15 uur
(let op! gewijzigde tijd)
kosten: tl. 37,50
spreker: drs. JeltinaSchoenmaker
plaats: Tablinum,
Centrum Beeldende Kunst,
De Oosterpoort, Trompsingel 27 opgave:
Athena's Boekhandel,
O. Kijk in 't Jatstraat 42

Rome, de hoofdstad van Italië, is wel het grootste monument van de wereldgeschiedenis genoemd. Wat men ook van deze beschrijving denken mag, vast staat dat Rome talloze schatten uit alle westerse cultuurperiodes herbergt. Dit maakt deze wereldstad niet alleen uniek, maar ook verwarrend.

Men zou zelfs kunnen zeggen dat er in plaats van één enkel Rome, méér Romes bestaan. Zo is er het antieke Rome van de Etrusken en de Romeinen (Forum Romanum, Colosseum, Via Appia Anti- ca en de wereldberoemde collecties kunstschatten in verscheidene musea), het Rome van de Pausen (Vaticaanstad met de Sint Pieter), het Rome van de Renaissance en de Barok (de Trevi-fon- tein, beroemde kerken en de werken van Michelangelo, Caravaggio en Bemini) en het moderne Rome vanaf de 18de eeuw (Spaanse trappen en de bouwwerken van Mussolini).

Om u wegwijs te maken in deze fascinerende stad zult u op drie avonden kennis maken met tal van bekende en minder bekende bezienswaardigheden. Behalve aan de geschiedenis van de kunst zal ook aandacht besteed worden aan de veelzijdige keuken van Rome.

Jeltina Schoenmaker is kunsthistoricus, archeoloog en docent Italiaans. Zij is gespecialiseerd in de Italiaanse cultuur.

5. Lezingen

WENEN - PRAAG

data: dinsdag 5, 12 oktober
tijd: 19.30 - 21.30 uur
kosten: fl. 25,—
spreker: drs. Yke Kramer
plaats: Tablinum,
Centrum Beeldende Kunst,
De Oosterpoort, Trompsingel 27 opgave:
Athena's Boekhandel,
O.Kijk in 't Jatstraat 42

De eerste avond is bedoeld als een voorbereiding op een zelfstandig bezoek aan Wenen. De stadskern van Wenen heeft een middeleeuwse plattegrond. De kronkelende straten staan vol barokke kerken en paleizen. In de negentiende eeuw werden de vestingwallen geslecht en ontstond er ruimte voor de 'RingstraBe', een brede avenue waaraan in een keur van historische stijlen representatieve openbare gebouwen verrezen: een do- risch parlement, een gotisch stadhuis, een barok operatheater.

In de vroege twintigste eeuw beleefde Wenen de doorbraak naar het modernisme: men keek erg op van het werk van de architect Adolf Loos. Ook schilders als Klimt en Schiele behoorden bij de toenmalige avant-garde in Europa.

Aan de hand van plattegronden en dia's wordt de stadsaanleg en de architectuur van de stad behandeld. Voorts wordt een aantal representatieve werken van de Weense schilderschool belicht, die u ter plekke in de musea kunt opzoeken.

De tweede avond heeft tot doel u voor te bereiden op wandelingen door de stad Praag. Met behulp van kaartjes en plattegronden krijgt u een indruk van de historische groei van de stad en de karakteristieken van de verschillende wijken. Zodoende wordt gepoogd u een idee te geven van Praag als urbane ruimte.

Aan de hand van dia's wordt enig licht geworpen op de ononderbroken stilistische ontwikkeling van deze typisch Middeneuropese stad. In Praag komen uit alle windstreken de stijl invloeden bijeen. Vooral in hét begin van deze eeuw vormt het Tsjechisch kubisme in de architectuur een unieke synthese van historisch besef en moderniteit.

Yke Kramer is historicus en kunsthistoricus en begeleidt reizen naar diverse bestemmingen

6. Stadswandeling

KERKEN IN GRONINGEN

datum:	zaterdag 9 oktober
tijd:	14.00 uur
kosten:	fl. 12,50
spreker:	drs. Egbert van der Werff
plaats:	Jozefkerk
opgave:	Athena's Boekhandel, O. Kijk in 't Jatstraat 42

Deze stadswandeling begint bij de Jozefkerk aan de Radesingel, een neogotische kerk van de architect Cuypers uit 1887. De versiering en inrichting weerspiegelt de katholieke devotie en eredienst, waarin de eucharistie een belangrijke plaats inneemt.

Daarna gaan we terug in de tijd. De Martinikerk en de Der Aa-kerk zijn in de middeleeuwen gebouwd als katholieke kerken. In het interieur van de Martinikerk zijn middeleeuwse muurschilderingen te zien. Het gebouw toont ook nog duidelijke sporen van de tijd dat het als protestantse kerk dienst deed.De bouwgeschiedenis van deze belangrijkste kerk in Groningen is vooral vanaf de kant van het Martinikerkhof goed af te lezen aan het gebouw.

De Der Aa-kerk was de tweede parochiekerk van de middeleeuwse stad. Nu is dit monument eigendom van de Stichting Der Aa-kerk en doet geen dienst meer als kerk. In de kerk wordt o.m.

aandacht besteed aan de vijftiende eeuw- se muurschilderingen met scènes uit de geschiedenis van de passie en de opstanding van Christus.

Egbert van der Werff is historicus en mediaevist. Hij publiceert regelmatig over Groningse onderwerpen.

7. Stadswandeling

HOFJES IN GRONINGEN

datum:	zaterdag 16 oktober of zaterdag 6 november
sprekers:	drs. Minette Albers drs. Egbert van der Werff
tijd:	14.00 uur
kosten:	fl. 12,50
plaats:	Martinitoren
opgave:	Athena's Boekhandel, O. Kijk in 't Jatstraat 42 **maximum aantal deelnemers: 20**

De stad Groningen staat bekend om haar vele hofjes, ook wel gasthuizen genoemd. Ze zijn te herkennen aan hun karakteristieke vorm: de huizen staan rond een binnenplaats of tuin en een poort geeft toegang tot de hof. Oorspronkelijk zijn de gasthuizen liefdadige instellingen die zich bekommeren om het lot van armen en vreemdelingen. Ze zijn gesticht door leden van vooraanstaande families uit de stad en liggen in de nabijheid van de toegangswegen aan de rand van de stad.

Zo stichten Borneer Solleder en zijn zoon meester Albert in 1405 dichtbij de stadspoort een gasthuis voor de opvang van "ellendighe en arme pelegrams". Het gasthuis wordt gewijd aan de heilige Geertruid, patrones van de reizigers. In de loop der jaren neemt het aantal be- hoeftigen toe en biedt het gasthuis ook blinden, kreupelen, ouden van dagen en zelfs krankzinnigen onderdak. Na 1600 wordt het St. Geertruidsgasthuis net als de meeste Groningse gasthuizen een bejaardenhuis.

De stadswandeling voert langs een vijftal in oorsprong middeleeuwse hofjes in de Groningse binnenstad, waaronder het St. Geertruidsgasthuis, het St. Anthonygast- huis en het Heilige Geestgasthuis.

De wandeling wordt herhaald op zaterdag 6 november om 14.00 uur onder begeleiding van de historicus en mediaevist drs. Egbert van der Werff.

Minette Albers studeerde kunstgeschiedenis en mediaevistiek. Zij is gespecialiseerd in de kunst en cultuur van de middeleeuwen. Zij is thans als conservator verbonden aan het Trompmuseum te Brielle.

8. Lezingen

NIEUWBOUW IN GRONINGEN

data:	dinsdag 26 oktober, 2 november
tijd:	19.30 - 21.30 uur
kosten:	fl. 25,—
spreker:	ir. Johan van de Beek
plaats:	Tablinum, Centrum Beeldende Kunst, De Oosterpoort, Trompsingel 27
opgave:	Athena's Boekhandel, O. Kijk in 't Jatstraat 42

De stad verandert, de architectuur verandert. Kunt u het nog bijbenen? In twee voordrachten zal een panorama van gebouwen in de stad worden vertoond. Het accent ligt daarbij op gebouwen uit pakweg de laatste tien jaar. De eerste avond is vooral gewijd aan de woonwijken (woningbouw, voorzieningen, bedrijven, misschien ook parken en infrastructuur) en de tweede avond aan het stadscentrum. Aan de hand van dia's wordt uitgelegd waarom de gebouwen er uitzien zoals ze zijn, waarin ze afwijken van oudere architectuur, waarin ze onderling verschillend zijn, welke krachten een rol spelen in het ontwerpproces, etc.

Hopelijk wordt u hiermee gestimuleerd regelmatig naar de nieuwbouw in de stad te gaan kijken, zodat u op de hoogte blijft van de verandering in de stad en de veranderingen van de stad.

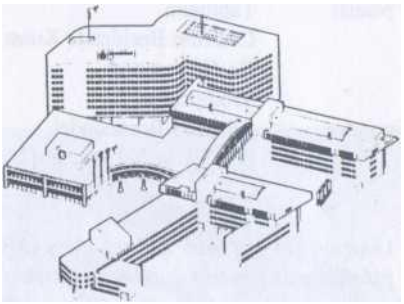

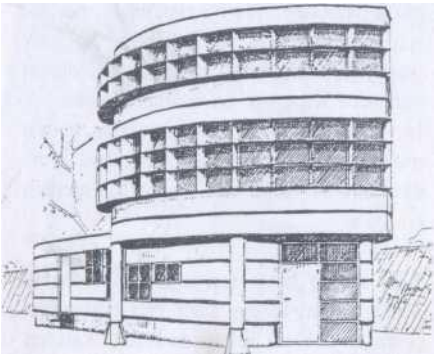

Johan van de Beek is als architectuur- docent verbonden aan de Academie van Bouwkunst. Hij was redacteur van de gids 'Architectuur in Groningen 1900- 1990'.

9. Lezingen

'SWINGING PAINTINGS'

data:	woensdag 27 oktober, 3 november
tijd:	19.30 - 21.30 uur
kosten:	fl. 25,—
spreker:	drs. Ulrike Schnaubert
plaats:	Tablinum, Centrum Beeldende Kunst, De Oosterpoort, Trompsingel 27
opgave:	Athena's Boekhandel, O. Kijk in 't Jatstraat 42

Door de eeuwen heen zijn schilders altijd gefascineerd geweest door de onzichtbare wereld van de muziek. Vooral de laatste eeuw heeft het op doek vangen van de ongrijpbare klanken menig kunstenaar beziggehouden. De muziek was voor de schilderkunst een inspiratiebron op haar weg naar abstractie en bij het loslaten van oude waarden en wetmatigheden.
In twee lezingen zal de relatie tussen muziek en schilderkunst behandeld worden aan de hand van muziekfragmenten en dia's.

Elke lezing heeft een eigen invalshoek. In de eerste lezing staat een componist centraal: Johann Sebastian Bach. Aan het begin van deze eeuw werd hij door de muziekwereld herontdekt en dit had ook voor de beeldende kunst gevolgen. Nagegaan zal worden welke kunstenaars door Bach beïnvloed werden en hoe die invloed zich manifesteerde in hun werk.

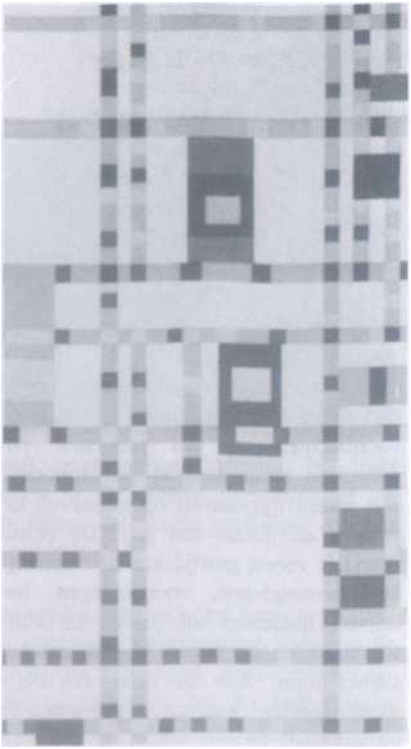

Op de tweede avond wordt uitgegaan van een schilder: Piet Mondriaan. Hij werd sterk beïnvloed door de jazzmuziek. Centraal staan Mondriaans opvattingen over muziek en de wijze waarop de jazz zijn stijl van schilderen beïnvloedde.

Ulrike Schnaubert is kunstdocente en kunstenares.

10. Stadswandeling

DE KORENBEURS EN DE GRAANHANDEL

datum:	zaterdag 30 oktober
tijd:	14.00 uur
kosten:	fl. 12,50
spreker:	drs. Rita Overbeek
plaats:	Korenbeurs
opgave:	Athena's Boekhandel, O. Kijk in 't Jatstraat 42

De belangrijke plaats die de stad Groningen al vanaf de vroege middeleeuwen als handelsstad heeft ingenomen is nog dagelijks in het stadsbeeld waarneembaar. In en om de binnenstad getuigen meer dan 200 pakhuizen, al dan niet verbouwd tot woningen, nog van dit rijke handelsverleden. Het grootste deel van deze pakhuizen dateert van de laatste twee eeuwen, maar enkele zijn beduidend ouder.

Centraal in de wandeling staat de Korenbeurs aan de Vismarkt. Het bijzondere karakter van dit gebouw, met de voor Nederland unieke ijzerconstructie, zal uitvoerig belicht worden. Vervolgens zal de route voeren langs een aantal karakteristieke pakhuizen op diverse plekken in de stad: Hoge en Lage der A, Noorder-, Ooster- en Westerhaven. Zo mogelijk zal een aantal pakhuizen van binnen bezichtigd worden.

Rita Overbeek is architectuurhistoricus.

11. Lezingen

POP ART

data: dinsdag 9, 16, 23 november
tijd: 19.30 -21.30 uur
kosten: fl. 37,50
spreker: drs. Marieke Zwaving
plaats: Tablinum,
Centrum Beeldende Kunst, De Oosterpoort, Trompsingel 27 opgave:
Athena's Boekhandel,
O. Kijk in 't Jatstraat 42

Het ontstaan van Pop Art, een kunststroming die begin jaren zestig tegelijkertijd in Engeland en Amerika opkwam, is nauw verweven met de bloei van de consumptiemaatschappij in deze periode. Pop Art kunstenaars maakten gebruik van alledaagse, vaak banale beelden die zij aan de massamedia ontleenden en vaak letterlijk overnamen in hun werk. Deze grafische, onpersoonlijke werkwijze vormde een reactie op de kunst van de abstract-expressionisten, wier werk gekenmerkt wordt door een persoonlijke en zeer expressieve penseelvoering. Bovendien leverden Pop Art kunstenaars hiermee commentaar op de romantische kunstopvatting dat een kunstwerk origineel en uniek moet zijn.

Op de eerste avond wordt de ontstaans-geschiedenis van Pop Art geschetst, waarbij ondermeer aandacht besteed zal worden aan werk van Jasper Johns en Robert Rauschenberg. Verder zal worden ingegaan op overeenkomsten en verschillen tussen de Engelse en

Amerikaanse Pop Art. De tweede lezing zal geheel gewijd zijn aan het fenomeen Andy Warhol, het symbool van Pop Art in Amerika. Warhol introduceerde een nieuw soort kunstenaarschap: de kunstenaar als ster. De laatste avond zal gaan over de invloed van Pop Art op de hedendaagse kunst en in het bijzonder over de omstreden Jeff Koons.

Marieke Zwaving is kunsthistoricus en deed onderzoek naar Pop Art.

15. Lezingen

DAT KAN M'N KIND VAN VIER OOK!
Expressionisme na 1945

data:	dinsdag 30 nov., 7, 14 dec.
tijd:	19.30 - 21.30 uur
kosten:	fl. 37,50
sprekers:	drs. Eefje Keuper, drs. Dineke de Vries
plaats:	Tablinum, Centrum Beeldende Kunst, De Oosterpoort, Trompsingel 27
opgave:	Athena's Boekhandel, O. Kijk in 't Jatstraat 42

Zo reageerde een verontwaardigd publiek in 1948 op het spontaan geschilderde, in felle kleuren uitgevoerde werk van een aantal Cobra-schilders. Het vermoeden dat men door de moderne kunstenaar in de maling werd genomen leek nog eens bevestigd door de uitspraak van Karei Appel, dat hij 'maar een beetje anrotzooide'.

In dezelfde tijd wilde een aantal kunstenaars, waaronder Barnett Newman en Jackson Pollock, in de Verenigde Staten een revolutie ontketenen. Zij maakten alleen nog beelden als neerslag van de activiteit 'schilderen'. Een spoor dat de handelende mens in zijn leven achterliet.

Begin jaren tachtig schilderden Nieuwe Wilden als Rainer Fetting en Helmut Middendorf opnieuw emoties in verhalende, figuratieve voorstellingen. Verfrissend, omdat nog geen twintig jaar daarvoor het schilderij dood was verklaard.

Tegen welke achtergronden ontstonden deze drie inmiddels geaccepteerde naoorlogse expressionistische stromingen? Wat verbindt hen met elkaar en waarin verschillen zij? Daarover hoort u meer in een lezingenserie van drie avonden. Zij vormt een opzichzelfstaande reeks, maar kan ook gezien worden als een aanvulling op de lezingen over het expressionisme uit het voorj aarsprogramma 1993.

Eefje Keuper is kunsthistoricus en gespecialiseerd in de kunst na 1945. **Dineke de Vries** is kunsthistoricus en gespecialiseerd in moderne kunst.

16. Lezingen

DE HAAGSE SCHOOL

data:	woensdag 8, 15 december
tijd:	19-30 - 21.30 uur
kosten:	fl. 25,—
spreker:	drs. Dineke de Vries
plaats:	Tablinum, Centrum Beeldende Kunst, De Oosterpoort, Trompsingel 27
opgave:	Athena's Boekhandel, O. Kijk in 't Jatstraat 42

Ruim honderd jaar geleden beleefde de Haagse School haar grote bloeitijd. De schilders, die tot deze stroming gerekend worden, genoten internationale belangstelling, zowel van kunsthistorici en samenstellers van tentoonstellingen als van kunsthandelaars en grote verzamelaars.

De 'nieuwe ultraradicale beweging in de schilderkunst' betekende 'een ware beeldenstorm in haaf nieuwe wijze van zien en weergeven', aldus een criticus uit die tijd. Waarin was de beweging zo nieuw, wat waren haaf 'eigenaardige karaktertrekken' en waarom kreeg zij het etiket van de 'grijze school' opgeplakt? In een lezingenserie van twee avonden zal op deze vragen uitgebreid worden ingegaan.

Dineke de Vries is freelance docent kunstgeschiedenis en is gespecialiseerd in de moderne kunst.

17. Excursie

BREMEN: MUSEUM WESERBURG

datum:	zaterdag 11 december
tijd:	8.30 - 19.00 uur
plaats:	NS Hoofdstation
kosten:	fl. 75,—
opgave:	Athena's Boekhandel, O. Kijk in 't Jatstraat 42 **vóór 1 december**

Vertrek per bus om 8.30 uur vanaf het NS Hoofdstation (bij de fietsenstalling).

Na aankomst in Bremen, drinken we eerst koffie in het museum Weserburg, gevestigd in een aantal voormalige pakhuizen op een schiereiland in de rivier de Weser. Het museum bevat een collectie moderne kunst vanaf de jaren '60 tot heden uit Europa, Amerika en Japan. Het verschilt van andere Duitse musea voor moderne kunst doordat het is opgericht door particuliere verzamelaars, die elk een deel van hun collectie in bruikleen hebben gegeven.

Na de koffie begint een rondleiding door het museum, die ongeveer een uur duurt. Daarna kunt u vrij rondkijken in het museum. 's Middags bestaat de mogelijkheid de Kunsthalle te bezoeken,waar een grote diversiteit aan kunst is te bewonderen, onder andere van Dürer, Manet, Modersohn-Becker, Beckmann en Kirchner. Vertrek uit Bremen rond 17.00 uur. Verwachte aankomst in Groningen 19.00 uur. De kosten zijn inclusief bus, entrees, rondleiding en begeleiding. Tijdige opgave is zeer gewenst.

18. Lezing

DE GEBOORTE MEDISCH EN ARTISTIEK BEKEKEN

datum: woensdag 22 december
tijd: 19.30 -21.30 uur
kosten: fl. 12,50
spreker: drs. Ineke Meijer-Broeckmans
plaats: Tablinum,
Centrum Beeldende Kunst, De Oosterpoort, Trompsingel 27 opgave:
Athena's Boekhandel,
O. Kijk in 't Jatstraat 42

Wat is er in de tijd vlak voor Kerstmis nu toepasselijker dan een lezing over voorstellingen van geboortes in de beeldende kunst?

Ineke Meijer is verloskundige en kunsthistoricus en zal het thema benaderen vanuit de twee schijnbaar verschillende denkwijzen in de geneeskunde en de cultuur- en kunstgeschiedenis. Zij zal geboortescenes laten zien en de medische en cultuurhistorische aspecten daarvan in saruenhang brengen.

De geboorte vindt door de eeuwen heen, biologisch gezien, altijd op dezelfde wijze plaats, maar zeden en gewoonten eromheen veranderen steeds. De afbeeldingen van het kraambed zijn in de middeleeuwse kunst voornamelijk religieus, omdat de opdrachtgevers dat wensten. Zij stelden vaak de geboorte van Christus, Maria en Johannes voor. Wo zullen zien dat ze een goede indruk geven van de activiteiten ten tijde van het leven van de kunstenaar. Hij staat

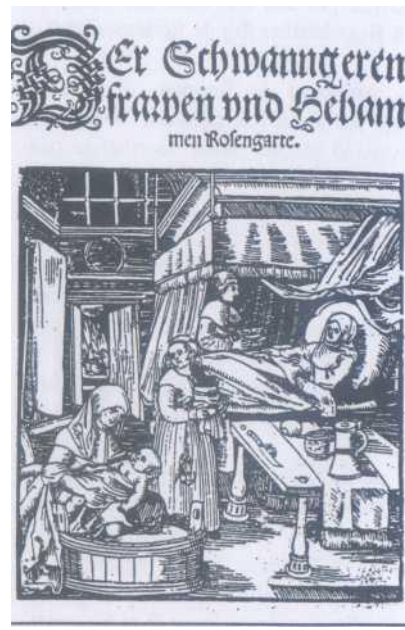

immers altijd onder invloed van zijn eigen tijd en zal proberen uit te beelden wat er leeft.

Ineke Meijer is verloskundige en kunsthistoricus.

19. Cursus

KUNSTGESCHIEDENIS

Deze cursus vormt een eerste kennismaking voor iedereen die zich wil verdiepen in de kunstgeschiedenis. Voor diegene die in het voorjaar heeft deelgenomen aan het overzicht vanaf het Impressionisme tot aan de Tweede Wereldoorlog, vormt deze cursus een logisch vervolg. In 6 lessen worden stromingen behandeld uit de periode van 1945 tot nu, zoals Pop Art, Op Art, Conceptuele kunst en verschillende expressionistische tendensen.

data:	donderdag 30 september, 7, 14, 28 oktober, 4 en 11 november
kosten:	fl. 65,—
tijd:	9.30 - 11.30 uur
docenten:	drs. Eefle Keuper, drs. Dineke de Vries
plaats:	Tablinum, Centrum Beeldende Kunst, De Oosterpoort, Trompsingel 27
opgave:	Athena's Boekhandel, O. Kiik in 't Jatstraat 42

SENIORENACADEMIE GRONINGEN

BEZOEKADRES Oude Boteringestraat 34
POSTADRES Postbus 72
9700 AB Groningen
TELEFOON 050-636597

Hoger
Onderwijs
Voor Ouderen

De Seniorenacademie Groningen organiseert twee keer per jaar cursussen op het gebied van:

*kunstgeschiedenis
*letterkunde
*geschiedenis
*psychologie
*sociologie
*theologie
*economie
*recht

RuG

Bel voor een programmaboekje
050-636597

Praedinius
GYMNASIUM

In het hart van Groningen:

* een brede opleiding
* met klassieke talen,
* een goede begeleiding
* en veel culturele activiteiten

Turfsingel 82, 9711 VX Groningen, telefoon 050-120559

WORD NU DONATEUR

Voor minimaal f. 25,- per jaar steunt u de veelheid aan activiteiten van de stichting **KUNST IN ZICHT.**

Indien u zich nu aanmeldt als donateur, dan heeft u **gratis** toegang tot een avondlezing of een stadswandeling.

Bovendien krijgt u als donateur een korting van 10% op alle andere activiteiten en ontvangt u automatisch tweemaal per jaar ons programma-boekje/

Het bedrag kunt u overmaken op gironummer **4970581** ten name van de stichting **KUNST IN ZICHT,** Groningen onder vermelding van "donateur KIZ".

JA, IK WORD DONATEUR:

Naam:

Adres:

Postcode / Plaats:

Telefoon

Datum van opgave:

Keuze gratis lezing / stadswandeling:

kombineerbare
damesmode

la ligna
ladies' fashion

stoeldraaierstraat 46, groningen

ANVR

Verlengde Hereweg 74
9722 AG Groningen-Helpman
Tel.: 050-257080

UW PARTNER IN REIZEN

Inschrijfformulier
lezingen / wandelingen / excursies / cursussen

I

Ik geef mij op voor de volgende onderdelen:

			donateur:
O 1. De Ploeg	lezingen	fl. 25,00	fl. 22,50
O 2. Kunst in de kerk	lezing	fl. 12,50	fl. 11,25
O 3. De Ploeg	stadswandeling	fl. 12,50	fl. 11,25
O 4. Rome	lezingen	fl. 37,50	fl. 33,75
O 5. Wenen-Praag	lezingen	fl. 25,00	fl. 22,50
O 6. Kerken in Groningen	stadswandeling	fl. 12,50	fl. 11,25
O 7. Hofjes	stadswandeling	fl. 12,50	fl. 11,25
O 8. Nieuwbouw in Groningen	lezingen	fl. 25,00	fl. 22,50
O 9. Swinging Paintings	lezingen	fl. 25,00	fl. 22,50
O 10. Korenbeurs en Graanhandel	stadswandeling	fl. 12,50	fl. 11,25
O 11. Pop Art	lezingen	fl. 37,50	fl. 33,75
O 12. Koppen kijken	lezingen	fl. 25,00	fl. 22,50
O 13. Van Os-lezing	lezing	fl. 7,50	fl. 6,75
O 14. Rafael en Michelangelo	lezingen	fl. 25,00	fl. 22,50
O 15. Expressionisme II	lezingen	fl. 37,50	fl. 33,75
O 16. Haagse School	lezingen	fl. 25,00	fl. 22,50
O 17. Bremen	excursie	fl. 75,00	fl. 67,50
O 18. Geboortescènes	lezing	fl. 12,50	fl. 11,25
O 19. Kunstgeschiedenis	cursus	fl. 65,00	fl. 58,50

Ik maak het verschuldigde bedrag **vermeerderd met fl. 2,50 portokosten** uiterlijk twee weken voor de aanvang over op gironummer **4970581** of bankrekeningnummer **57.14.89.958** t.n.v. de Stichting **Kunst in Zicht** in Groningen.

Naam: Dhr. /Mw _____ _ _____ , _____
Adres: —— _____ __ ____ _____
Postcode: _____Plaats: _____ __ ____ _____
Telefoon: ---------- -- ----------
Handtekening: ---------- - ----------

Stuur dit formulier op naar:
Stichting **Kunst in Zicht,** Postbus 1181, 9701 BD Groningen

U bent ingeschreven voor een lezing, wandeling, excursie of cursus zodra wij uw inschrijfformulier

Inschrijfformulier
lezingen / wandelingen / excursies / cursussen

Ik geef mij op voor de volgende onderdelen:			donateur:
O 1. De Ploeg	lezingen	fl. 25,00	fl. 22,50
O 2. Kunst in de kerk	lezing	fl. 12,50	fl. 11,25
O 3. De Ploeg	stadswandeling	fl. 12,50	fl. 11,25
O 4. Rome	lezingen	fl. 37,50	fl. 33,75
O 5. Wenen-Praag	lezingen	fl. 25,00	fl. 22,50
O 6. Kerken in Groningen	stadswandeling	fl. 12,50	fl. 11,25
O 7. Hofjes	stadswandeling	fl. 12,50	fl. 11,25
O 8. Nieuwbouw in Groningen	lezingen	fl. 25,00	fl. 22,50
O 9. Swinging Paintings	lezingen	fl. 25,00	fl. 22,50
O 10. Korenbeurs en Graanhandel	stadswandeling	fl. 12,50	fl. 11,25
O 11. Pop Art	lezingen	fl. 37,50	fl. 33,75
O 12. Koppen kijken	lezingen	fl. 25,00	fl. 22,50
O 13. Van Os-lezing	lezing	fl. 7,50	fl. 6,75
O 14. Rafael en Michelangelo	lezingen	fl. 25,00	fl. 22,50
O 15. Expressionisme II	lezingen	fl. 37,50	fl. 33,75
O 16. Haagse School	lezingen	fl. 25,00	fl. 22,50
O 17. Bremen	excursie	fl. 75,00	fl. 67,50
O 18. Geboortescènes	lezing	fl. 12,50	fl. 11,25
O 19. Kunstgeschiedenis	cursus	fl. 65,00	fl. 58,50

Ik maak het verschuldigde bedrag **vermeerderd met fl. 2,50 portokosten** uiterlijk twee weken voor de aanvang over op gironummer **4970581** of bankrekeningnummer **57.14.89.958** t.n.v. de Stichting **Kunst in Zicht** in Groningen.

Naam: Dhr./Mw. ---------- --- --- ----------
Adres:---------- ----------
Postcode:Plaats: _____
T elefoon: ----------
Handtekening: _____

Stuur dit formulier op naar:
Stichting **Kunst in Zicht,** Postbus 1181, 9701 BD Groningen

U bent ingeschreven voor een lezing, wandeling, excursie of cursus zodra wij uw inschrijfformulier én uw betaling hebben ontvangen.

Drukkerij Helpman

De Nieuwe Generatie Drukkers
De Nieuwe Generatie Drukkers
De Nieuwe Generatie Drukkers
De Nieuwe Generatie Drukkers

- Handelsdrukwerk
- Gelegenheidsdrukwerk
- Ontwerpstudio
- DTP voorbereiding
- Stickers

Drukkerij Helpman
Verlengde Hereweg 20-1
9722 AC Groningen
Telefoon 050-25 95 21
b.g.g. 06-52 91 28 04
Fax 050-27 12 85

De boekhandel voor architectuur,
kunst, literatuur, muziek, theater
en typografie

ATHENA's
Boekhandel

Oude Kijk in't Jatstraat 42, 9712 EL Groningen, 050 - 125593